Minimalbolsje. Ea Jeppesen debuterer med kapable traurigheder om parforhold i serieproduktion. Sørgmuntert stikker Maja Lucas til forbandet skilte 70'er-forældre.

Minimalisme uden ende

Af LARS BUKDAHL

Maja Lucas: Min far kan lide fugle. 96 sider, 179 kr. Athene.
Ea Jeppesen: Hun bryder sig langsomt om hunde. 112 sider. Athene.

JEG var ikke nået langt ind i Ea Jeppesens 112 sider korte – og dog alt for lange – debut-tekstsamling uden genrebetegnelse, *Hun bryder sig langsomt om hunde*, før jeg fik akut dårligt samvittighed over, at jeg aldrig fik taget mig sammen til at anmelde Maja Lucas' ret præcist et år gamle, 90 sider – ikke for lange og ikke for – korte tekstsamling uden genrebetegnelse, *Min far kan lide fugle*, opfølgeren til den lovende debut *Jegfortællinger*, 2007.

Og ikke kun, fordi begge bøger har en sætning omhandlende dyr som titel, og begge digtere er født i 1978, og begge bøger er udkommet på forlaget Athene, og begge digtere har gået på Forfatterskolen. Nej, først og fremmest fordi de to måske-kortromaner på overfladen benytter sig af den samme ordknappe, fragmenterede, minimalistiske teknik. Men hvor teknikken i *Min far lide fugle* opleves som frisk og pågående, fremstår den i *Hun bryder sig langsomt* som træt og henfalden, hvilket måske faktisk er meningen, men det gør det jo altså ikke bedre – derfor min dårlige samvittighed over for den forsømte bog og derfor denne dobbeltanmeldelse.

DER er langt mere tekst på de få sider i Jeppesens bog end på de lidt færre sider i Lucas' bog. Jeppesens bog er bygget af en række mindre ansamlinger af små og meget små tekststykker, Lucas' nøjes med ét lille eller meget lille tekststykke pr. side. Jeppesens bog er uden påviselig grund delt i tre, Lucas' bog består af seks dele med hver deres omtrentlige fokus: 1. Jegfortælleren og hendes forældre nu, 2 og 3. Hende og moren – og bedstemoren – nu og før, 4. Forældrenes skilsmisse, 5. Hende og faren før og nu, 6. Hende og forældrene før og nu.

Der er den subtile forskel på 1. og 2. + 3 del hos Jeppesen, at i 1. del veksler tekstansamlingerne mellem jeg & du og hun & han, og i 2. og 3. del mellem jeg & han og hun & han, men pointen med den forskel er, at den heller ingen forskel gør: Det er nøjagtigt de samme kuldslåede skildringer af fremmedgjorte parforhold, få eller mange eller et og det samme, skildret på akkurat samme måde: ørkesløse, upointerede hverdags- og festhandlinger + resignerede, distancerede tanker og følelser om samme.

Det er undtagelsen, at sætninger lyser fyndigt og/eller absurd op, som nu fx bogens titel eller denne her: »Bogudsalget gør mig dybt ulykkelig«, men det er igen slet ikke meningen, at sætninger skal lyse op. Og man må indrømme, at Jeppesen praktiserer sin glansløse monotoni med solid professionalisme og klar konsekvens. Mig siger den bare ikke noget, når den ikke siger noget med nogen lækker og levende stil – og hvorfor kunne det halve ikke være mere end nok? Det bliver jo aldrig ondt og monstrøst enerverende, bare jævnt og pænt kedsommeligt. Nysselig 90'er-minimalisme-evighedsmaskine.

Lucas' nye greb er, at hun gør minimalismen personlig ved at gøre den karakterfuld og vildere endnu: karakterskabende. Tricket er anekdotisk og poetisk præcision – stik modsat Jeppesen, der anti-poetisk og anti-anekdotisk upræciserer – gode historier og klare glimt og sære drømme og pludselige, vrede billeder og fugle som undvigende ledemotiv. Tematisk ligner det projektet i Katrine Guldagers nye noveller, *Nu er vi så her*; men hos Lucas er bitterheden ikke kun en anklage, den bliver også et røntgenapparat, der stråler indad såvel som udad og fremkalder de sjældent nuancerede og levende portrætter af den (ikke kun) skrappe mor og den (ikke kun) bløde far; sprøde serveres de i sursød sovs, perfekt doseret:

»Og deres hår lignede hinandens, de lugtede ens. Jeg tænkte, at hvis de nogensinde blev byttet ud med nogen andre, ville jeg kunne afsløre falskneriet på den måde./ Nu er de begge to begyndt at bruge CK One. Min stedmor kan vist ikke så godt lide duften.«

Kort og godt *humør*!

Maskepi. I anden del af sin romantrilogi skildrer Agneta Pleijel forholdet mellem eros, magt og skuespil – på teatret og i livet.

Farlige forbindelser

Fredelig ser han ud i døden, Gustav III. Men i Agneta Pleijels fortolkning er han en fæl fyr, som med sit statskup i 1772 indleder et moralsk, magtmæssigt og kunstnerisk dobbeltspil. Foto af hans dødsmaske.

Af HENRIK WIVEL

Agneta Pleijel: Kongens komediant. Roman. Oversat af Anne Marie Bjerg fra Kungens komediant. 232 sider. Vejl. Pris kr. 249. Gyldendal.

IET ambitiøst projekt er forfatteren Agneta Pleijel ved at gennemlyse 1700-tallets svenske samfund og dermed blotlægge de menneskelige forudsætninger for oplysningstiden og den moderne europæiske civilisation. At det ikke var en tid, der – som historien tilskriver – alene var præget af fornuftens klare lys, bærer hendes romaner vidnesbyrd om. De skyder sig ud af det beskidte mørke og det svirende nattelivs irgange.

Hun påbegyndte sin trilogi i 2006 med romanen om hoflægen Herman Schültzer, *Dronningens kirurg*, og fortsætter med et portræt af en person fra samme hus i Stockholm, nemlig Schützers plejebarn, Lars Hjortsberg, *Kongens komediant*. En fattig knægt, der kommer i tjeneste i huset og med tiden udvikler sig til en af Sveriges fremtrædende skuespillere. Han kommer til verden i 1772, hvor kong Gustav III gennemfører et statskup efter fransk forbillede. Han ville være »den første borger for et frit folk« og dermed *roi fainéant*, magtfri konge.

Roman er i lige så høj grad en skildring af Gustav III som af hans komediant. Og en kontroversiel sådan. Gustav III forsøgte at leve op til sine parlamentariske og humanistiske ambitioner ved at oprette Det Litterære Svenske Akademi og den første svenske opera, men gerådede også ud i fatale krige mod russerne, ligesom hans uegale blanding af enevælde og magtfrihed skabte rum for konspirationer. Gustav III skildres igennem komediantens fascination af ham. Lars Hjortsberg, der optræder som romanens anfægtede fortæller, kommer tæt på kongen, bliver knyttet til kongens hjertebarn, operaen, og får med tiden ansættelse på slottet som hans højtlæser og bibliotekar. Men Hjortsberg bliver mere end det. Han lærer at udnytte kongens åbenlyse faible for unge mandlige skuespillere og sangere, og befinder sig en nat – til sin egen undren og afsky – nøgen ved siden af kongen i hans seng, hvor kongen er upasselig.

DENNE gradvise bevægelse fra at være kongens tjener til også at være hans øjentjener er inciterende skildret af Agneta Pleijel. Hjortsberg erfarer, at forstillelse ikke udelukkende er noget, som finder sted på scenen, men også i den virkelige verden, hvor menneskene i de rokokopudrede gemakker er åbne for smiger og ikke mindst forførelse. Hendes roman er en slags omsætning af Watteau og Johan Tobias Sergels erotiserede og galante billedverden til ord. I magtens kernehus sidder Gustav III og ser på den maskepi, der folder sig ud for hans øjne. »Kongen deltog, men udelukkende som tilskuer. Han ville glo, se på og iagttage. Hans gæster føjede ham ved at blotte sig. De nød det nok selv.« »Hvordan adskilte de sig fra andre skuespillere?« spørger Hjortsberg, der får tiltagende lede ved sit eget liv, sin fidele rolle som kongens nar.

Kunsten, der skulle tjene det skønne og være transcenderende i forhold til virkeligheden, bliver det stik modsatte. Kunsten erstatter ikke den Gud, som mister betydning i oplysningstiden, nej, den åbner i stedet en dør ind til den perverterede magt. I dens midte befinder Hjortsberg sig med sine servile lader og sine farlige frustrationer, der går ud over hans ægteskab og de mennesker, som i hans barndom stod ham nær, ikke mindst dværgen i Schützers hus, Liten. Hun er symbolet på den omsorgsfulde og uskyldige verden, som Hjortsberg forlader i det øjeblik, han træder ind på operaens scene.

Agneta Pleijels roman handler i den forstand om et syndefald, hvor selv en konge bliver tvedelt, ikke alene mellem enevælde og almenvælde, men også i sin egen androgyne krop. Gustav III er i Agneta Pleijels fortolkning dekadent og indleder med sit statskup i 1772 et moralsk, magtmæssigt og kunstnerisk dobbeltspil. Man ser frem til at læse sidste bind i romanserien om et land i splid med sig selv. Pleijel gør historien levende og sanseligt nærværende.

LAY-OUT: ANETTE RIEMANN, KORREKTUR: SARA HØYRUP